

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 28 май 2021 г.
(OR. en)

9138/21

RECH 267
COMPET 424
EDUC 215
SOC 352
EMPL 261

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
Дата:	28 май 2021 г.
До:	Делегациите
№ предх. док.:	9009/21
Относно:	Задълбочаване на европейското научноизследователско пространство: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци — Заключение на Съвета (приети на 28.5.2021 г.)

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета „Задълбочаване на европейското научноизследователско пространство: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци“, приети от Съвета на 3797-ото му заседание, проведено на 28 май 2021 г.

Заключения на Съвета

„Задълбочаване на европейското научноизследователско пространство: гарантиране на привлекателни и устойчиви кариери и условия на труд на изследователите и реализиране на движението на мозъци“

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

КАТО ПРИПОМНЯ

- резолюцията на Съвета от юни 2000 г.¹ за създаване на европейско научноизследователско пространство (ЕНП), в която се поставя акцент върху човешките ресурси и привлекателността на професиите в областта на науката и технологиите;
- резолюцията на Съвета от 10 ноември 2003 г. относно професията и кариерата на научните изследователи в рамките на европейското научноизследователско пространство, в която държавите членки и Комисията се призовават, наред с останалото, да споделят и да изготвят системи за оценка и атестиране, да подобряват условията на труд за изследователите и да стимулират междусекторната мобилност на изследователите, и в която Комисията се приканва да докладва редовно²;
- заключенията на Съвета от 18 април 2005 г. относно укрепването на човешките ресурси в областта на науката и технологиите в европейското научноизследователско пространство³;
- заключенията на Европейския съвет от 13—14 март 2008 г., в които държавите членки се насърчават да премахнат пречките пред свободното движение на знания, като създадат „пета свобода“, по-специално чрез промяна към по-отворен и по-конкурентоспособен пазар на труда за европейските изследователи, предоставяне на по-добри структури за професионално развитие, прозрачност и съобразеност с личния живот;
- заключенията на Съвета от 30 май 2008 г. „Съобразена със семейството научна кариера: към един интегриран модел“, в които се припомня основната роля на политиката за научни изследвания и технологично развитие за Европа в контекста на Лисабонската стратегия и се изтъква колко е важна ролята на жените в науката и технологиите и развиването на по-добри условия на баланс между професионалния и личния живот, както и превръщането на научната кариера в кариера, която да е по-съобразена със семейството⁴;

¹ ОВ С 205, 19.7.2000 г., стр. 1.

² ОВ С 282, 25.11.2003 г.

³ 8194/05.

⁴ 10212/08.

- заключенията на Съвета от 26 септември 2008 г. относно европейско партньорство за изследователи: успешни кариери и повишена мобилност, в които се изтъква необходимостта от поддържането на баланс между откритостта в европейски мащаб и автономността на институциите, укрепването на принципите и ценностите на Европейската харта за изследователи и Кодекса на поведение при подбора на изследователи⁵ („Хартата“ и „Кодекса“), както и необходимостта от мониторинг на напредъка на национално равнище и на равнището на ЕС⁶;
- доклада на министрите Biltgen (LU) и Gago (PT) от 18 май 2009 г. относно Европейско партньорство за подобряване на привлекателността на кариерите в областта на научните изследвания и технологичното развитие и на условията за мобилност на изследователите в Европа⁷, в който министрите предлагат разнообразяване на кариерите за изследователите, двойни кариери, условия за семействата на изследователите и съчетаване на гъвкавост и сигурност, както и приканват за позитивни взаимодействия с другите състави на Съвета;
- заключенията на Съвета от 2 март 2010 г. „Мобилност и професионално развитие на европейските изследователи“⁸ и заключенията на Съвета от 1 декември 2015 г. относно интегритета на научните изследвания⁹ и относно насърчаването на равенството между половете¹⁰;
- публикуваната през април 2010 г.¹¹ резолюция на Европейския парламент относно успешни кариери и повишена мобилност, в която по-конкретно се отправя искане за установяване на единен модел за кариера на ЕС, настоятелно се призовава за европейски пенсионен фонд и държавите членки се призовават да направят връщането в собствените им институции привлекателно за изследователите;
- заключенията на Европейския съвет от февруари 2011 г.¹², в които се изтъква, че Европа се нуждае от единно научноизследователско пространство, за да привлече таланти и инвестиции, и се призовава за създаването на истински единен пазар на знания, научни изследвания и иновации;
- заключенията на Съвета от 28 и 29 ноември 2011 г. относно модернизацията на висшето образование, в които се призовава за открити и прозрачни процедури за набиране на персонал и Европейска рамка за научноизследователската кариера;

⁵ 2005/251/ЕО, 11 март 2005 г.

⁶ 13671/08, 7652/1/08 REV1.

⁷ 10003/09.

⁸ 6833/10.

⁹ 14853/15.

¹⁰ 14846/15.

¹¹ ОВ 2010/С 87 Е/20.

¹² EUCO 2/11.

- заключенията на Съвета от 29 май 2015 г.¹³ относно пътната карта за европейското научноизследователско пространство за периода 2015—2020 г., в които, наред с другото, се изтъква ролята на човешкия фактор за постигането на напредък на ЕНП и необходимостта от укрепване на всеобхватните стратегии по отношение на човешките ресурси и предоставянето на възможности на младите научни работници, като им се осигурят привлекателни перспективи за кариера;
- заключенията на Съвета от 27 май 2016 г.¹⁴ относно прехода към система на отворената наука.
- заключенията на Съвета от ноември 2016 г.¹⁵ относно мерки за подпомагане на изследователи в начален етап на кариерата си и за повишаване на привлекателността на научните кариери, в които кариерите са обвързват с Програмата за умения и се отправя призив към Комисията по-конкретно да изготви процеси за наблюдение с цел измерване на потоците на мобилност на изследователите в рамките на Европейския съюз (ЕС) и с трети държави;
- Препоръка (ЕС) 2018/790 на Комисията от 25 април 2018 г. относно достъпа до научна информация и нейното съхранение, в която държавите членки по-специално се приканват да определят и прилагат ясни политики за коригиране, по отношение на научната информация, на системата за назначаване и системата за оценка на професионалното развитие на изследователите, системата за оценка при отпускането на средства на изследователите за изследвания, както и системите за оценка на институциите, които извършват научни изследвания;
- заключенията на Съвета от 30 ноември 2018 г.¹⁶ относно управление на европейското научноизследователско пространство, в които се изтъква колко е важно да се развива пазарът на труда за изследователите в Европа, като се обвърже отворената наука с механизми за награждаване и оценяване, както и значението на развиването на умения и схемите за изследователите, и се призовава за по-добро взаимодействие с Европейското пространство за висше образование (ЕПВО);
- становището относно бъдещето на ЕНП, прието от Комитета за европейското научноизследователско пространство и иновациите (ERAC) на 17 декември 2019 г.¹⁷, в което се очертават основните елементи на „новото ЕНП“;
- Декларацията от Братислава от 2016 г. относно младите изследователи, в която се посочва нуждата от по-добри научноизследователски кариери и поканата за действие от Загреб от 2020 г. относно движението на мозъци, в която се обвързва подобряването на кариерите на изследователите с необходимостта от национални/местни научноизследователски екосистеми, постигащи по-добри резултати, за да се допринесе за по-балансирано движение на мозъци;

¹³ 9351/15.

¹⁴ 9526/16.

¹⁵ 15013/16.

¹⁶ 14989/18.

¹⁷ ERAC 1201/20.

- Европейската програма за умения, приета от Комисията на 30 юни 2020 г., в която се призовава за развитие на европейска рамка за компетентност за изследователите, подкрепяща развитието на набор от основни умения за изследователите, таксономия на уменията и свързаното с това обучение, в съответствие с Европейския стълб на социалните права;
- съобщението на Комисията от 30 септември 2020 г.¹⁸ „Ново ЕНП за научни изследвания и иновации“;
- заключенията на Съвета от 1 декември 2020 г.¹⁹ относно новото европейско научноизследователско пространство, в които португалското председателство се приканва да продължи да развива в сътрудничество с Комисията темата за научноизследователските кариери и в които се изтъква необходимостта от по-силни взаимодействия между ЕНП и свързаните с висшето образование елементи на европейското пространство за образование;
- Европейския стълб на социалните права, в който ЕНП се изтъква като основен елемент за изграждането на конкурентоспособността и устойчивостта на Европа и за отключването на възможности посредством иновации, и свързаната с него Препоръка на Съвета относно социалната закрила²⁰, в която държавите членки се насърчават да подобрят достъпа до социална закрила за всички.

I. Въведение

1. ОТЧИТА, че изследователите и другите работещи в областта на научноизследователската и развойна дейност (НИРД) в публичните и частните сектори са в основата на системите за научни изследвания и иновации (НИИ) и че ЕНП, създадено с член 179 от Договора за функционирането на Европейския съюз, има за цел създаването на вътрешен пазар за научни изследвания, в който изследователите, знанията и технологиите се движат свободно, за да се гарантира постигането и разпространението на висококачествени знания и иновации; и ИЗТЪКВА, че въпреки постигнатия до момента напредък все още остават предизвикателства и че са необходими по-координирани действия.

¹⁸ 11400/20 + ADD 1.

¹⁹ 13567/20.

²⁰ Препоръка 2019/С 387/01 на Съвета от 8 ноември 2019 г.

2. С оглед на изпълнението на програмата за политиката относно ЕНП и като взема предвид пътната карта за ЕНП, определена от Комисията, и по-специално приоритета за „задълбочаване на ЕНП“, ОТБЕЛЯЗВА значението на подходящите рамкови условия за научноизследователски кариери, включително равновесието между професионалния и личния живот²¹, пригодността за заетост и достъпа до социална закрила за всички²².
3. ПРИПОМНЯ, че повишаването на привлекателността на научноизследователската кариера в Съюза е изключително важен елемент от „новото ЕНП“ благодарение на осигуряването на приобщаващи и подпомагащи условия на труд и заетост, включително учене през целия живот, за по-устойчиви и привлекателни кариери на изследователите, а оттук и за безпристрастното привличане на най-добрите таланти и за задържането на отлични изследователи от европейски и неевропейски държави.
4. ПРИВЕТСТВА предложенията на Комисията в съобщението относно ЕНП за инструментариум от мерки за подкрепа за укрепване на научноизследователските кариери и други съответни действия като свързаните с отворената наука, приобщаването и достъпа до високи постижения (напр. EURAXESS и улесняването на движението на мозъци).
5. СЧИТА, че управлението на научноизследователските кариери надхвърля обхвата на политиките в областта на НИИ, като мобилизира други публични политики като политиката на заетост, социалната политика и политиката в областта на образованието и отчита потенциала за полезни взаимодействия и хоризонтална координация; ИЗТЪКВА значението на националните, регионалните и секторните измерения и на запазването на автономността на организациите.
6. ИЗТЪКВА, че трансграничното и междусекторното сътрудничество, откритостта, споделянето, справедливите процедури за назначаване, конкуренцията и създаването на икономическа стойност на базата на знания, основани на дейности за НИИ, допринасят за развитието на устойчиви и привлекателни научноизследователски кариери.
7. ИЗТЪКВА, че ЕНП успешно поощри мобилността на изследователите, премахва пречки пред движението и професионалното развитие, наред с другото посредством Хартата и Кодекса и неговите механизми за прилагане, включително Стратегията за човешките ресурси за изследователите и EURAXESS, действията „Мария Склодовска-Кюри“, Европейското сътрудничество в областта на науката и технологиите (COST) и мерките за разширяване; въпреки напредъка обаче за европейското и международното измерение на научноизследователските кариери все още са нужни трайни съвместни усилия и ангажменти от страна на държавите членки и Съюза.

²¹ Директива (ЕС) 2019/1158 от 20 юни 2019 г.

²² Препоръка 2019/C 387/01 на Съвета от 8 ноември 2019 г.

II. Мобилност, движение на мозъци и системи за научни изследвания и иновации

8. ПРИПОМНЯ, че географската, междусекторната и междудисциплинарната мобилност на изследователите и другите работещи в областта на НИРД е централно измерение на „новото ЕНП“ и че Съюзът и държавите членки следва да работят за движението на мозъци с цел решаване на проблема с небалансирания поток от изследователи; ОТЧИТА, че движението на мозъци зависи от подходящите рамкови условия, оперативно съвместимите и привлекателни научноизследователски кариери и качеството и привлекателността като цяло на научноизследователската система; НАСЪРЧАВА държавите членки да подобряват качеството на системите за научни изследвания и иновации с подходящи рамкови условия, включително достатъчно инвестиции в НИИ и изпълнение на необходимите реформи.
9. ОТЧИТА, че последиците от мобилността за развитието на научноизследователските кариери, също както качеството на научноизследователските екосистеми, са от изключително голямо значение в ранния етап на кариерите, тъй като изследователите е по-вероятно да търсят подходящи позиции, наставничество, напредък в кариерата си, по-добри условия на заплащане и на труд, благосъстояние и равновесие между професионалния и личния живот.
10. ИЗТЪКВА СПЕЦИАЛНО, че справедливите процедури за назначаване и конкуренцията за таланти между институциите и системите[...] са основни елементи за подобряване на привлекателността на научноизследователските системи; ИЗТЪКВА необходимостта от инвестиции в национални и местни научноизследователски системи и от създаване на подходящи и справедливи условия на труд за професионално развитие с оглед на премахването на важен фактор за дисбаланса в потоците в рамките на вътрешния пазар и извън него.
11. ПОДЧЕРТАВА, че неравномерният поток от изследователи и движението на мозъци трябва[...] да бъдат разглеждани не само на национално, но и на европейско равнище, посредством мерки и инструменти на политиките, за което са необходими съпоставими данни от различни държави; ПРИЗОВАВА Комисията да изготви инструменти и мерки за постигането на тази цел, например чрез центровете на ЕНП и инициативата ERA4You, действията за разширяване и инструментите за подкрепа за изготвяне и прилагане на реформи в националните системи за НИИ, включително с помощта на механизма за подкрепа в областта на политиките на „Хоризонт“.

12. ИЗТЪКВА значението на поощрителните схеми за стимулиране на мобилността и професионалното развитие на европейско равнище („Еразъм+“, действията „Мария Склодовска-Кюри“, Европейския съвет по научни изследвания (ЕНС), Европейското сътрудничество в областта на науката и технологиите (COST), както и националните схеми за връщане и интеграция; В този контекст ОЧАКВА резултатите от проучването относно мерките за подкрепа за завръщането на изследователите в техните държави на произход в рамките на Съюза или към Съюза, предвидени в програмата „Хоризонт Европа“, която може да бъде полезен инструмент, ако е целесъобразно и обосновано, за модернизирането или усъвършенстването на програмите и системите за обучение в областта на научните изследвания, както и за повишаване на привлекателността на институциите в световен мащаб.

III. *Отворен пазар на труда за изследователите*

13. ПОДЧЕРТАВА, че един от приоритетите на пътната карта за ЕНП за периода 2015—2020 г. — „Отворен пазар на труда за изследователите“ (трети приоритет на ЕНП), е повишаването на мобилността на изследователите в Европа чрез откритост на назначаването с цел постигане на добре функциониращ пазар на труда за изследователите; ОЧАКВА оценката във връзка с това, включително евентуални препоръки и мерки.
14. ИЗТЪКВА засилването на тенденцията, утежнена от пандемията от COVID-19, към несигурна заетост в академичните среди, загуба на таланти и намаляване на сигурността на работните места в много държави; ОТБЕЛЯЗВА, че неоптималният баланс между финансирането по линия на институциите и финансирането на база проекти води до краткосрочни, базирани на проекти договори, които не предоставят дългосрочна перспектива на изследователите, както е видно от факта, че срочните основани на безвъзмездни средства договори преобладават в ранния етап на професионалното развитие в академичните среди; ОТЧИТА, че броят на академичните позиции е ограничен и че за изследователите става все по-вероятно да намерят работа извън академичните среди или да бъдат наети на постоянна позиция в академичните среди на по-късен етап в професионалното си развитие; и ПРИЗОВАВА държавите членки и Комисията да изготвят подходящи инструменти и механизми за стимулиране на привлекателни условия на труд в рамките на академичните среди и извън тях.
15. ОТЧИТА съществуването на многобройни пречки пред изследователите в ранен етап от професионалното им развитие в академичните среди и извън тях, липсата на подходящи механизми за ориентация и на участие на други отрасли в техните системи за обучение и професионално развитие, което може да доведе до несъответствие между уменията и потребностите по отношение на наличните работни места на пазара на труда; ИЗТЪКВА, че жените изследователи на ранен етап от професионалното си развитие са изправени пред допълнителни специфични пречки.

16. ИЗТЪКВА, че несъответствието между уменията и потребностите, което се наблюдава на пазарите на труда в много държави, е резултат от факта, че при обучението на докторанти има тенденция да се поставя акцент върху кариерата в областта на академичните изследвания, научноизследователските умения и стандартните академични стимули, като по този начин не се предоставят правилните трансверсални умения за талантните с оглед преминаването им в други отрасли, чийто капацитет за поемане на академични профили е ограничен; ПОДЧЕРТАВА необходимостта от подкрепа за предоставянето на услуги в областта на професионалното развитие и услуги по консултиране, включително съвети относно избора на професия на всички етапи на професионалното развитие; НАСЪРЧАВА засилването на ролята на определянето на необходимите умения като основа за вземане на решения на политиката и за обсъждания, отнасящи се до изследователите и научноизследователските кариери, при изготвянето на национални мерки или стратегии в тази област; и ПОДЧЕРТАВА, че обучението на докторанти в сътрудничество с частния сектор помага за преодоляването на разликите в културата и за засилването на изследователските умения, необходими извън академичните среди, като по този начин се насърчава пригодността за заетост.
17. ПОДЧЕРТАВА значението при тези обстоятелства на повишаването на квалификацията и преквалификацията, както и на трансверсалните умения и практическите цифрови умения; и ПРИКАНВА Комисията да насърчава инициативи при полезно взаимодействие с Пакта за умения, които да осигуряват най-голямо въздействие на инвестициите в умения чрез обединяване на публични и частни заинтересовани страни.
18. ИЗТЪКВА необходимостта от разширяване на програмите за обучение на докторанти като докторантските мрежи по линия на действие „Мария Склодовска-Кюри“ отвъд академичната подготовка чрез включване на трансверсалните умения, които са ценни и в други сектори, и въвличането на други сектори в системите за обучение на изследователи в ранен етап от професионалното им развитие от самото начало, за да се подобри съответствието с изискванията за умения отвъд академичния сектор. В това отношение ОТЧИТА значението на мерките на политиката за насърчаване на по-широк достъп до обучение и на инструментите за професионално развитие, а също и на насърчаването на създаването на икономическа стойност от знанията, предприемачеството и подкрепата за новосъздадени предприятия; както и ПРИКАНВА Комисията да проучи тези възможности при подготовката на инициативата ERA4You въз основа на най-добрите практики на държавите членки.
19. ОТБЕЛЯЗВА, че сред различните фактори, които влияят върху неравномерното движение на изследователите, са нивата на възнаграждение, пенсиите, социалното осигуряване и другите условия на заетост, които в голяма степен се определят на национално, регионално или институционално равнище.

20. ОТБЕЛЯЗВА разнородните съществени роли, които играят висококвалифицираните таланти за успеха на системите за научни изследвания и иновации в цялото европейско научноизследователско пространство, като попечители на данни, оператори на (електронна) научноизследователска инфраструктура, специалисти по финансиране и административно управление на научноизследователските проекти, посредници в областта на знанията, ръководители и координатори на иновациите и трансфера на технологии и др.; ОТБЕЛЯЗВА, че тези роли трябва да бъдат признати и подкрепени чрез инструменти за обучение и професионално развитие, за да се оптимизират възможностите за намиране на работа; и ПРИКАНВА държавите членки и Комисията да разработят мерки в подкрепа на разнообразяването на кариерите и различните пътища на професионално развитие.

IV. Привлекателна европейска рамка за научноизследователска кариера

21. ОТБЕЛЯЗВА, че гъвкавата европейска рамка за научноизследователска кариера е от основно значение за създаването на условия за задържане и привличане на таланти в Европа чрез улесняване на оперативната съвместимост, съпоставимостта, възможностите за прекъсване на кариерата и мобилността; ПРИВЕТСТВА техническата работа, извършена от Комисията в процеса на подготовка за актуализирането през 2021 г. на Европейската класификация на уменията, компетентностите, квалификациите и професиите²³ и на разработването на европейска рамка за компетентност за изследователи с цел да се даде възможност за признаване на професията на европейско равнище; също така ОТБЕЛЯЗВА извършеното във връзка с EURES²⁴ и ВЪЗЛАГА на Комисията да изготви таксономия на уменията на изследователите²⁵, за да се даде възможност за статистическо наблюдение на движението на мозъци и за обсъждане с държавите членки на съответен набор от показатели, както и да предложи схема за обучение в подкрепа на експертните познания на национално равнище.
22. ОТЧИТА, че съгласуваните глобални, европейски и национални таксономични нива ще улеснят оперативната съвместимост между кариерите в различните сектори, както и мобилността между секторите, при пълно зачитане на автономността на университетите, научните организации и дружествата.

²³ ESCO: Европейска класификация на уменията, компетентностите, квалификациите и професиите.

²⁴ Регламент (ЕС) 2016/589 от 13 април 2016 г. относно европейска мрежа на службите по заетостта (EURES), достъп на работниците до услуги за мобилност и по-нататъшно интегриране на пазарите на труда.

²⁵ 9349/20.

23. ПОДЧЕРТАВА, че настоящите практики за възнаграждение и оценка до голяма степен се основават на библиометрия, вместо на това какво създават изследователите и как (качество и въздействие) и че тези практики следва да се развият в по-голяма степен в посока на оценяване на качеството, което може да окаже въздействие върху разнообразяването на кариерите на изследователите, като се вземат под внимание сътрудничеството и обменът на знания и данни, валоризацията на научните изследвания, междусекторните аспекти и, по целесъобразност, обществената ангажираност; ИЗТЪКВА необходимостта от проучване на възможностите за измерване на качеството, което да е в по-голяма степен обвързано с таланта и да отчита разнообразието, да надхвърля измерването на публикациите и цитиранията и да отчита качеството на научните изследвания, преподавателската работа и уменията, въздействието, ползата за обществото (напр. грижата за пациенти), практиките на отворената наука, смесените научни екипи, мобилността, управленските и лидерските умения, предприемачеството и сътрудничеството с предприятията и др.; ОТБЕЛЯЗВА натрупания опит и протичащите реформи в държавите членки и в научните организации и университетите, които настояват за европейски подход в оценяването на таланта на изследователите; ПРИВЕТСТВА текущата консултация на Комисията относно реформата в оценяването на изследователите, която се провежда сред създателите на политика (на равнището на ЕС и на държавите членки), сред тези, които финансират научните изследвания, сред изпълнителите на самите изследвания и други заинтересовани страни.
24. ОТБЕЛЯЗВА, че преработката на приложното поле на Хартата и на Кодекса напредва в групите, свързани с ЕНП, и Комисията в съавторство със заинтересованите страни и ОБМИСЛЯ да анализира възможността за по-нататъшно развитие в посока на единна рамка с по-цялостен подход към всички предизвикателства отвъд стойностите и принципите и разширяване на вниманието към сектори отвъд академичните среди; ИЗТЪКВА, че обновените Харта и Кодекс следва да служат като насоки за бъдещо усъвършенстване на системите за наемане на работа, подбор, възнаграждение и оценка на изследователите в цяла Европа; във връзка с това ПРИКАНВА Комисията да анализира най-добрите практики на национално равнище и да направи предложения до 2022 г. наред с другото за системи на временни академични позиции с възможност за преобразуване в постоянни, оценка на научноизследователската дейност, разнообразяване на кариерите, равновесие между професионалния и личния живот, стимули за наемане на изследователи в ранен етап от професионалното им развитие и за предприемане на действия срещу неравенството между мъжете и жените, оперативна съвместимост с предприятията и подобряване на управлението и услугите на EURAXESS.

25. ПРИВЕТСТВА реформата и разширяването на мрежата EURAXESS и на нейните услуги и портали в посока на платформа за управление на таланти с връзки с EURES, Европас, и други транснационални мрежи, по-специално разширяването на националните звена за контакт, свързването на изследователи и институции и оказването на съдействие за привличане на таланти в държавите и регионите, като същевременно не спира осигуряването на услуги с безупречно качество в цялата мрежа; ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да планират и развият съвместно следващата фаза за превръщането на EURAXESS в платформа за таланти на ЕНП.
26. ИЗТЪКВА значението на опазването и укрепването на свободата на научните изследвания и изследователските кариери; ОТБЕЛЯЗВА факта, че изследователите са все по-често обект на заплахи и омраза, когато участват в дебати, споделят резултатите си и допринасят за напредъка на знанието; ПОДЧЕРТАВА, че държавите членки, научноизследователските организации и институциите за висше образование трябва да се заемат с този проблем.

V. Осигуряване на професионално развитие на изследователите при по-добри условия на труд и съвместимост със семейния живот

27. ОТЧИТА факта, че кариерите на изследователите обикновено не се развиват само в един сектор или държава и че мобилните изследователи често следват няколко пътя на професионално развитие, докато техните обезщетения за социална закрила²⁶, включително пенсии, често не са преносими или съпоставими и в повечето случаи важат само в държавата, в която са придобити.
28. ПРИЗНАВА, че схемите за социална сигурност и пенсионните схеми са национална компетентност и ОТБЕЛЯЗВА напредъка, постигнат от паневропейската допълнителна пенсионна схема RESAVER, както и необходимостта от по-голяма видимост и разнообразяване на портфейлите за улесняване на приемането на организации, включително на фондации и бизнес сектора, и за по-добра съгласуваност с националните системи. НАБЛЯГА, че следва да се насърчи анализът на съществуващите инструменти и средства, както и обменът на най-добри практики.

²⁶ Вж. бележка под линия 22.

29. ПОДЧЕРТАВА необходимостта от насърчаване на по-добро равновесие между професионалния и личния живот и на съобразена със семейния живот среда като част от възможностите за професионално развитие, включително възможности за грижа за деца, осигуряване на училище, прекъсване на кариерата, родителски отпуск и двойна кариера.
30. ПОДЧЕРТАВА значението на насърчаването на равните възможности, приобщаването и баланса между половете, по-специално в достъпа до упражняване на професията и професионалното развитие, включително на най-високите водещи позиции, като се намали несигурността и също, наред с другото, се направи оценка на въздействието на COVID-19 върху кариерата на жените и малцинствените групи.

VI. Достъп до високи постижения, стимулиране на талантите и намаляване на неравенството

31. ПОДЧЕРТАВА необходимостта от засилване на публичните и частните инвестиции в НИРД в Европа и от оказване на подкрепа за по-слабо функциониращите научноизследователски системи, за да се повиши тяхната привлекателност и да се избегне изтичането на мозъци и загубата на конкурентоспособност поради трайно неравенство и да се насърчи задържането на талантите в цялото им многообразие; ИЗТЪКВА, че стремежът за заделяне на 3% от БВП за НИРД и осигуряването на полезни взаимодействия между програмите на ЕС, от една страна, и програмите на ЕС и националните програми, от друга, ще допринесе за тези цели.
32. ИЗТЪКВА значението на подкрепата за реформите в националните научноизследователски системи за гарантиране на привлекателността на изследователските кариери и предприемане на действия срещу различията в нивата на заплащане на труда, като същевременно се подобрят системите на възнаграждение и оценка. Обновените инструменти на Комисията, като инструмента за техническа подкрепа и механизма за подкрепа в областта на политиките по програма „Хоризонт“, могат да помогнат за планиране и изпълнение на тези необходими реформи; СЧИТА, че планове за равенство между половете в рамките на „Хоризонт Европа“ биха могли да послужат като обещаващо средство за постигане на по-голямо равенство между изследователските кариери.

VII. Междусекторна, междудисциплинарна, виртуална и международна мобилност

33. ПОДЧЕРТАВА значението на междудисциплинарните научни изследвания като принос за върховите научни постижения, както и на междусекторната мобилност за стимулиране на заетостта в науката, за постигането на по-активен обмен и прилагане на знания, за придобиването на по-широк набор от изследователски умения и постигането на по-добро съответствие между тези умения и нуждите отвъд академичните среди.
34. ИЗТЪКВА значението на междусекторната мобилност за предоставяне на достатъчно възможности за заетост и професионално развитие особено на изследователите в ранен етап от професионалното им развитие; ПОДЧЕРТАВА, че мобилността между секторите може да приеме много различни форми (от академичните среди към промишлеността, бизнеса, публични образувания, организации с идеална цел и обратното, както и започване на създаване на предприятие) и ИЗТЪКВА, че системите за обучение и професионално развитие следва да създават възможности за мобилност и механизми за напътствие за науките, технологиите, инженерството и математиката, а също и за социалните и хуманитарните науки; ПРИЗНАВА значението на подходящите критерии за справедлива оценка и възнаграждение на изследователите, които предприемат междусекторна мобилност.
35. СЧИТА, че схемата ERA4You трябва да бъде проектирана съвместно от Комисията и държавите членки, за да се стимулира мобилността и достъпът до високи постижения, включително за изследователите в държави с по-слабо резултатни НИИ, и следва да бъде насочена главно към изследователи в начален етап от професионалното им развитие, като ги подготвя за възможности за кариера отвъд академичните среди; ИЗТЪКВА необходимостта да се стимулира международната и междусекторната мобилност и да се подобрят връзките между академичните среди, предприятията и обществото, както и да се предложат възможности на равнището на държавите членки и ЕС, като се проучат най-добрите практики и нови схеми, стъпващи върху вече предлаганите по линия на програми като действие „Мария Склодовска-Кюри“, които осигуряват на стипендиантите си междусекторен и международен опит.

36. ОТБЕЛЯЗВА необходимостта от създаване на надеждни партньорства между академичните среди и неакадемичните сектори за набелязване на необходимите умения, обучение на изследователите и системи за професионално развитие; ПОДЧЕРТАВА значението на докторантурите, организирани от академичните среди в партньорство с предприятията, като пример за добра практика, както вече се провеждат по линия на действие „Мария Склодовска-Кюри“, включително при използване на виртуални средства.
37. СЧИТА, че за привличането и задържането на таланти в Европа са нужни по-добри условия за изследователите в ранен етап от професионалното им развитие, като се насърчава равенството между половете, премахват се оставащите административни бариери и се стимулира меритокрацията, както и се приспособяват системите на заплащане, на социална сигурност и пенсионните системи към нелинейните кариери.
38. ОБМИСЛЯ положителните страни на използването на неотдавна създадената таксономия на финансирането за устойчиво развитие за насърчаване на иновативни предприятия, предприемачески дейности и стимулиране на изследователски кариери в промишлеността, малките и средните предприятия и фирмите заедно с повишаване на равнището и разширяване на обхвата на НИРД в бизнеса и за частни цели.

VIII. Полезни взаимодействия между европейското пространство за висше образование (ЕПВО) и европейското научноизследователско пространство (ЕИП)

39. ПРИПОМНЯ, че силните полезни взаимодействия и взаимовръзки между ЕИП, елементите на Европейското икономическо пространство (ЕИП), свързани с висшето образование, и ЕПВО (процеса от Болоня) трябва да бъдат доразвити; СЧИТА, че полезните взаимодействия между „новото ЕИП“ и ЕИП биха могли да се осъществят чрез всеобхватна програма за трансформация на висшето образование, разработена съвместно с държавите членки и заинтересованите страни, и ще дадат възможност за придаване на по-голяма тежест на сектора на европейското висше образование в неговите мисии за образование, научни изследвания, иновации и предоставяне на услуги на обществото; ПОДЧЕРТАВА, че засилването на изследователските кариери и укрепването на връзките между научните изследвания и ученето и преподаването, както и подкрепата за образование, основано на научните изследвания, следва да бъдат важен елемент на тази програма.

40. За да се гарантира цялостното полезно взаимодействие между ЕНП, ЕПВО и ЕИП, ПРИЗОВАВА Комисията да подкрепи държавите членки при планирането на мерки на политиката за гладко и амбициозно транснационално сътрудничество между институциите за висше образование в Европа, по-специално в областта на академичните и изследователските кариери, които често се преплитат, като насърчават приобщаването, стимулират високите постижения и повишават международната конкурентоспособност на европейския сектор на висшето образование и по този начин повишават привлекателността за талантите в Европа и извън нея.
41. СЧИТА, че инициативата „Европейски университети“, подкрепяна от „Еразъм+“ и допълвана в рамките на „Хоризонт 2020“, е още един решаващ елемент по отношение на полезните взаимодействия; ИЗРАЗЯВА СЪГЛАСИЕ, че обединенията на европейски университети и техните партньорства с местни екосистеми са подходящи платформи за изпитване на възможни модели за стимулиране на оперативната съвместимост на изследователските кариери и проучване на възможностите за съвместни схеми за наемане на работа и системи за обучение и професионално развитие, които да удовлетворяват както изследователските, така и преподавателските изисквания, а също и за изпитване на нови системи на възнаграждение и оценка, включително за преподаване, основано на научните изследвания; и ПРИКАНВА Комисията да анализира резултатите от тези пилотни проекти и да направи предложения, като вземе под внимание посочените по-горе аспекти.
42. ПОДЧЕРТАВА потенциала на Европейския съвет по иновациите (ЕСИ) и на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) по отношение на сектора на висшето образование да стимулират предприемачеството сред изследователите и да подпомагат създаването и разрастването на стартиращи и малки и средни предприятия в Европа.

IX. Наблюдение

43. ОБМИСЛЯ създаването на обсерватория за наблюдение на пътеките за професионално развитие на изследователите, на движението на таланти сред притежателите на докторска и следдокторска степен, включително географска и секторна мобилност и условия на труд, за да може да се направи оценка на устойчивостта и привлекателността на изследователските кариери и на нивото на промяна относно неравенството; ИЗРАЗЯВА СЪГЛАСИЕ, че европейският подход към изследователската професия е от основно значение за събирането на статистически данни за мобилността и движението на таланти, както и за набелязване на тенденциите, моделите, уменията и разликите между половете и проследяване на динамиката на пазара на труда; и ПРИКАНВА Комисията, съвместно с държавите членки, да създаде постоянна, всеобхватна и прозрачна система за наблюдение, която да е съобразена с нуждите на различните заинтересовани страни и да позволява оценка на действията на ЕС; ОТПРАВЯ ИСКАНЕ към Комисията да разпространи резултатите от текущото проучване с ОИСР за събиране на по-пълни данни за запасите и условията на заплащане на труда; освен това ОТПРАВЯ ИСКАНЕ към Комисията да събере и представи по прозрачен начин данните относно потоците на мобилност в рамките на ЕС, подпомогнати от рамковата програма на ЕС.

X. Приоритетни действия във връзка с ЕНП

44. ПРИЗОВАВА държавите членки и Комисията да повишат уменията и подобрят подготовката на изследователите в ранен етап от професионалното им развитие, за да стимулират наемането на работа и професионалния напредък, както и да насърчават мерките за намаляване на несигурността на изследователските кариери и неравенството между поколенията и да осигурят устойчиви, предвидими и привлекателни кариери на изследователите в ранен етап от професионалното им развитие; и също така ОТПРАВЯ ИСКАНЕ към бъдещите председателства да продължат да развиват и проучват този нерешен въпрос.
45. ПРИКАНВА Комисията да предложи пътна карта за изпълнение по отношение на обсерваторията на изследователските кариери, за да осигури надеждни данни за мобилността, пътеките за професионално развитие, заетостта и условията на труд.

46. ПРЕДЛАГА на държавите членки, научноизследователските и технологичните организации и неакадемичния сектор, особено на частния сектор, да помислят за координиране на действията за създаване на разнообразни пътеки за професионално развитие за намаляване на разликите между търсените и предлаганите умения и за отговаряне на очакванията на докторантите.
47. НАСЪРЧАВА държавите членки да отдадат приоритет на въпроса за инвестициите в НИИ и на реформите в посочените по-горе области в своите национални политики; и ПРИКАНВА държавите членки и Комисията да поставят отново този въпрос за разглеждане в контекста на бъдещата програма за политиката за ЕНП.
48. ПРИКАНВА държавите членки, Комисията, институциите за висше образование, организациите за извършване на научни изследвания и организациите за финансиране на научните изследвания да работят съвместно за широко развитие и приложение на съвременни практики за оценка и възнаграждение, с които да се създадат подходящи стимули, включително за практиките на отворената наука.
-